

MOZAIK
KERETTANTERVRENDSZER
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK SZÁMÁRA
NAT 2003

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1-4. évfolyam

A
változat

Készítette:
Hernádiné Hámorszky Zsuzsanna

A kerettantervrendszert szerkesztette és megjelentette:
MOZAIK KIADÓ – SZEGED, 2004

TARTALOM

Alapelvek és célok	3
Kiemelt fejlesztési feladatok	3
Beszédértés, beszédművelés	3
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás	4
Olvasás, szövegértés	4
Tanulás, ismeretszerzés	4
Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)	4
Írás és íráshasználat	5
1. ÉVFOLYAM	6
A témakörök óraszámai	6
Témakörök	6
Értékelési szempontok	8
2. ÉVFOLYAM	9
A témakörök óraszámai	9
Témakörök	9
Értékelési szempontok	11
3. ÉVFOLYAM	13
A témakörök óraszámai	13
Témakörök	13
Értékelési szempontok	15
4. ÉVFOLYAM	17
A témakörök óraszámai	17
Témakörök	17
Értékelési szempontok (kimeneti követelmények)	20

Alapelvek és célok

A magyarság összetartó ereje nyelvében és kultúrájában rejlik. Az anyanyelvi nevelés megismerteti, átörökíti a nyelvi és kulturális hagyományokat. Mindezek biztos ismerete segíti az egyént képességeinek kibontakoztatásában, alkalmassá teszi a társadalmi beilleszkedésre, a humánus magatartásra. Az anyanyelvi ismeretek bővülése lehetővé teszi információk megszerzését, problémák megértését, valamint megoldását. A kollektív emlékezet és a nemzeti irodalom megőrzi a kultúra értékeit. Az anyanyelvi és az irodalmi műveltség nélkülözhetetlen feltétele a hazához, a néphez, a nemzeti történelemhez és kultúrához való kötődésnek. Ezért az anyanyelvi nevelés egyaránt fontos mind az egyénnek, mind a közösségnek.

A magyar nyelv- és irodalom alsó tagozatos tanításának célja, hogy az életkori sajátosságok figyelembevételével elindítsa a kisgyermeket az *ösztönös nyelvhasználatról a tudatos felé*; hogy megismertesse népünk hagyományaival, kulturális értékeivel. Célja továbbá, hogy beszédét alkalmassá tegye gondolatnak, érzéseinek, véleményének pontos, a kommunikációs helyzethez igazodó közlésére, és megtanítsa az írásbeli nyelvhasználatra. Az anyanyelvi kompetenciák hatnak a felnövekvő nemzedék gondolkodásmódjára, ismeretszerzési lehetőségeire, önmegvalósítására. A többi műveltségterület (tantárgy) tanulása elképzelhetetlen a szóbeli és írásbeli szövegértés-szövegalkotás megfelelő színvonalánál. Ennélfogva az anyanyelvi képzésnek át kell szőnie a teljes oktatási-nevelési folyamatot.

A magyar nyelv és irodalomórán elemeztessünk olyan szövegeket is, amelyek az *„ember és társadalom”* és az *„ember a természetben”* műveltségterületek témáit dolgozzák föl. A tantárgy célja és feladatai ennek megfelelően bővülnek. Az *„ember és társadalom”* modul segítse hozzá a tanulókat a társadalomban való eligazodáshoz; neveljen a másik ember tiszteletére s szociális érzékenységre. A nemzet múltjának és példaértékű személyiségeinek ismerete erősítse a tanulók azonosságtudatát. A hazánkban élő nemzetiségek, etnikumok kultúrájával való ismerkedés készítessen más népek megbecsülésére, toleranciára. Az *„ember a természetben”* modul szoktasson a környezetért érzett felelősségre. A *drámajátékok* alapozzák meg a gyermekek kapcsolatteremtő képességét, mozgáskultúráját, beszédük és a testbeszédük összehangolását. Mindezen ismeretek, képességek, érzelmi viszonyulások, erkölcsi normák szolgálgják a tanulók személyiségfejlesztését.

Az iskolába lépő gyermek számára a beszéd az egyetlen ismert nyelvhasználati mód. Ebből következik, hogy az előbeszéd szolgál alapul az összetettebb nyelvhasználati módok: az olvasás, az írás, az írásbeli szövegalkotás megtanításához. Az alsó tagozatra jellemző a nyelvi képességek és az irodalomolvasás integrált fejlesztése.

A képességfejlesztéssel egyenrangú cél a magyar nyelv megbecsülésére való nevelés, az irodalom megszerettetése és az olvasási kedv fölkeltése, ébren tartása; az irodalomolvasás személyiségformáló hatásának érvényre juttatása.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Beszédértés, beszédművelés

Az iskolába lépő gyermekek anyanyelvüket ösztönösen használják, az iskola feladata a társadalmi együttműködéshez szükséges tudatos nyelvhasználat létrehozása. Ennek a feladatnak éppúgy szerves része a beszéd optimális hangzásának megalapozása, mint a kommunikációs képességek alakítása és az udvarias nyelvi magatartás megtanítása. Az eredményes kommunikáció érdekében szoktatunk a társakkal való együttműködésre, mások véleményének meghallgatására, értelmezésére. Ráirányítjuk a figyelmet a partner beszédének értelmi és érzelmi tartalmára, a nem verbális közlések jelentésére is. Buzdítjuk a gyermeket saját véleményének érthető megfogalmazására, a beszédhelyzetnek megfelelő rugalmas nyelvi alkalmazkodásra. Mindennapi élményeket, eseményeket mondhatnak el. Beszámolhatnak megfigyelésekről, tapasztalatokról, könyvtári gyűjtőmunkáról. A memoriterek szövegű megszólaltatása közben megkívánjuk a hallgatósággal való kapcsolattartást. Különböző dramatikus formákat ismertetünk meg. Meséket, dialógusokat jelenítetünk meg bábozással vagy dramatikus játékokban. Elemeztetjük a mindennapi élet különböző helyzeteit, konfliktusait; eljátszatjuk párokból vagy csoportokból – a konkrét helyzetnek megfelelő udvarias nyelvi fordulatokkal. A szerepjátékok fejlesztik az improvizációs készséget. A népi gyermekjátékok, népszokások a hagyományok őrzésére nevelnek.

Szóbeli és írásbeli szövegalkotás

A legegyszerűbb szóbeli szövegalkotások a párbeszéd, amelyeket szituációs vagy dramatikus játékokban alkalmaztatunk. Előzőleg tisztáznunk kell a szövegalkotást befolyásoló tényezőket (kommunikációs partnerek, szándékuk, kommunikációs körülmények). Szóbeli szövegalkotásnak tekinthető a megfigyelésekről, eseményekről való beszámoló is. Az írásbeli fogalmazás készítése csak megfelelő íráskészség kialakulása után kezdhető el.

A szóbeli és az írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban valósul meg. Megfigyeltetjük az ezeknek megfelelő szövegmintákat műfaji és szövegszerkesztési szempontból. Mintául legtöbbször az olvasmányok szolgálnak a gyermekek fogalmazásaihoz; szűkített vagy bővített reprodukálásuk jelenti a szövegalkotás első lépéseit. Ezek nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz: a képzetet, az érzelmek önálló kifejezéséhez. Egyúttal forrásai az árnyalt, gazdag szókincs kialakításának. A szabatos fogalmazáson kívül már az alsó tagozatban el kell kezdenünk az önkifejezés igényének és képességének megeremtését.

Olvasás, szövegértés

Az alsófokú képzés kiemelkedő feladata az írott szöveg jelrendszerének megismertetése, az olvasás technikájának elsajátíttatása: a betűk összeolvasása. A hangosan végzett olvasástechnikai feladatok egyben a beszéd gyakorlását is szolgálják. Alkalmazzuk a szótagoltató olvasást, amelyről – egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően – fokozatosan térhetnek át a tanulók a szó-, a szó szerkezetes, majd a folyamatos olvasásra. A hangos és a néma olvasás folyamatos gyakorlásához mindig kapcsolódják szövegértési feladat.

Kiemelkedő jelentőségű a szövegértés gondozása, amely megalapozza a tanulás egész későbbi folyamatát, fejleszti az intellektuális képességeket, szélesíti a tanulók látókörét. Feltétele a szövegértésnek a megfelelő tempójú hangos és néma olvasás. A szövegű, jelentést értelmező felolvasást csak előzetes felkészülés után követelhetjük meg a tanulóktól. Különböző tartalmú és rendeltetésű szövegeket olvastassunk (pl. ismeretterjesztő, szépirodalmi, magáncélú, hivatalos, publicisztikai). Ellenőrizzük a szöveg szó szerinti jelentésének megértését, a benne rejlő értékek felfogását, kritikai értékelését. A művészi szövegek metaforikus jelentésének megfejtése segítséggel mehet végbe. A szövegek vizsgálata igen sok irányban fejleszti a gyermekeket: gyarapodik általa szókincsük, megismerkednek a szavak köznyelvitől eltérő jelentésével, tapasztalatokat szereznek a rokon és az ellentétes értelmű kifejezések s a szólásmondások használatához. Az olvasmányok megértését segítik a különböző szövegelemző eljárások. A feldolgozás során a tanulók szembesülnek élethelyzetekkel, magatartásformákkal. Elsajátítják a szereplők cselekedeteinek megítélését, ezáltal fogékonyságra, együttérzésre tehetnek szert az erkölcsi választásokban.

Tanulás, ismeretszerzés

Korunk azt várja el az iskolától, hogy tanulásra képes és további ismeretszerzésre nyitott egyéneket neveljen. Ezért már az alapfokú oktatás-nevelés során megismertetjük a tanulókat az ismeretszerzés forrásaival, lehetőségeivel, a könyv- és könyvtárhassználattal. Fontos mozzanata ennek a szótárak, a gyermeklexikonok, az enciklopédiák tanulmányozása. Egyaránt nevelünk a verbális és a nem verbális (képi) közlések értelmezésére. Az ismeretfeldolgozási technikák közé tartozik a gyűjtött adatok célszerű, áttekinthető elrendezése, a vázlatkészítés, amelyben a tanítónak segítséget kell nyújtania. Elemi gyakorlottságot kell szerezniük a tanulóknak az információk felhasználásában, a szerzett ismeretek tömörítésében, összefoglalásában.

Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)

A tudatos nyelvszemlélet alakításához elengedhetetlenek a magyar nyelv rendszerére vonatkozó alapvető ismeretek, ezeket tapasztalati úton ismertetjük meg a tanulókkal. A pontos és árnyalt nyelvhasználat gazdagításához hozzájárul a szókincs mennyiségi és minőségi bővítése. Foglalkozunk a rokon és az ellentétes értelmű szavak megismertetésével, a közmondások, a szólások átvitt jelentésének magyarázatával. A mondatfajtaikat kommunikációs szándékuknak megfelelően vizsgáljuk, használjuk. Különböző műfajú, hangnemű szövegekben figyeltetjük meg a beszélő szándékának megfelelő nyelvhasználatot. Mindezekkel fejlesztjük a tanulók kifejezőképességét. A számítógépek, mobiltelefonok ékezet nélküli világában különösen fontos a tanulókat valós példákkal meggyőzni a helyesírás szükségszerűségéről, megismertetni legegyszerűbb normáival. Munkánk akkor lesz eredményes, ha tanítványaink hasznosítják

a megismert nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi alapismereteket, ha alkalmazzák a szabályokat szóbeli és írásbeli megnyilatkozásaikban.

Anyanyelvünk jellegzetességeit érzékeltetjük, ha bizonyos részleteiben összehasonlítjuk a tanult idegen nyelvvel.

Írás és íráshasználat

A kézírásra napjainkban is szükség van, bár szerepét fokozatosan átveszik a számítógépek, a mobiltelefonok. A tanuló írásbeli nyelvhasználatát alapozzuk meg vele. Az írás jelrendszerének elsajátíttatásakor figyelembe kell venni a tanulók egyéni sajátosságait. A betűformák, -kapcsolások tanulásaán keresztül az írás automatizálásáig vezet az út. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely alkalmas az írás eszközi használatára, a gondolatok lejegyzésére. Az íráskép tetszetős külalakjának érdekében kívánjuk meg a gazdaságos szövegrendezést, a szabályoshoz közel álló betűtípus olyan használatát, amely nem zárja ki az egyéni vonások jelenlétét. El kell érniük a tanulóknak a betűtévesztés, betűcsere, betűkihagyás nélküli írást, a tanult helyesírási normák megtartását. Ezt segíti az önellenőrzés szokásának kialakítása is.

1. ÉVFOLYAM

Időkeret: 296 óra/év (olvasás 148 óra, írás 148 óra); 8 óra/hét

A témakörök óraszámai

A tanulók megfigyelése a tanév elején; az olvasás-írás tanulásának előkészítése	40 ó.
Beszédértés, beszédművelés (az olvasásórákon)	–
Szóbeli szövegek alkotása	12 ó.
Az olvasás jelrendszerének és technikájának tanulása; az olvasás gyakorlása	80 ó.
Az írás jelrendszerének tanulása; az írás gyakorlása	116 ó.
Olvasás, szövegértés fejlesztése; irodalmi, társadalmi és természeti ismeretek	36 ó.
A tanulási képesség fejlesztése; könyv- és könyvtárhasználat	4 ó.
Eredményvizsgálat (4 olvasás, 4 írás)	8 ó.
Memoriterek (az olvasásórákon)	–

Témakörök

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
A tanulók megfigyelése a tanév elején	
Kommunikációs képességek megfigyelése: beszéd, beszédértés. A beszéd akusztikus és nyelvi jellemzői: a helyes hangképzés, a beszéd folyamatossága, szókinccse, nyelvi helyessége. Beszédhibák fölmérése. Viszonyszók ismerete. A beszédhallás fejlettsége. Értelmi képességek: megfigyelő, analízáló, összehasonlító képesség, az emlékezet tartóssága (<i>verbális emlékezet, formaemlékezet, sorrendiség megjegyzése</i>). A jelfunkció ismerete. Mozgásképességek: mozgáskoordináció, finommozgások, írószerhasználat. A kézhasználat dominanciája. Ritmusérzék. Figyelem, feladattudat tartóssága önálló tevékenység végzésekor.	Mesehallgatás, a hallott mese reprodukálása. Mondatalkotások eseményt ábrázoló képről. Mondókák, sorolók memorizálása; tapssal kísért elmondásuk. Szóbeli utasítások megértése, végrehajtása. Különböző hangszerekkel, eszközökkel keltett hangok, megnevezése. Rajzos, mozgásos és hangjelek értelmezése (jelfunkció). Formák fölismerése, azonosítása és különbségeik megállapítása. Képek kirakása korongokból és pálcikákból. Ritmikus sorok kirakása vagy rajzolása. Pontok összekötésével ábrák, alakok előállítása. A család megörökítése rajzban.
Az olvasás-írás tanulásának előkészítése	
A mondat, a szó, a szótag, a hang. Szótagolás. Beszédművelő feladatok. A jelfunkció. Tájékozódás testsémán, térben, sík lapon. Az olvasáshoz, íráshoz szükséges helyes testtartásra szoktatás; megfelelő írószerhasználat alakítása. Hangtanulás, hangfölismerés, hangok kapcsolása.	A mondat és a szó bontása kisebb nyelvi egységekre. Mondókák tanulása. Feladatok végzése rajzos utasítások alapján. Tájékozódáskor a megfelelő kifejezések használata. Finommozgások gyakorlása. A szem és a kéz mozgásának összehangolása. Betűelemek (íráslemek) alakítása, kapcsolása. Szavak hangokra bontása.
Beszédértés, beszédművelés	
A helyes beszédlegzés. Hangok tiszta artikulációja, időtartamuk. A kijelentő és a kérdő mondatok hanglejtése. Mondat- és szövegfonetikai eszközök: hangerő, hangsúly. Az ösztönös szótagolás továbbfejlesztése. A szókinccs bővítése és pontosítása.	Játékos légzőgyakorlatok végzése. Hangok megfigyelése szavakban, helyes ejtésük gyakorlása. Szavak, szó szerkezetek, helyes ejtése. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása mondatok intonálásakor. Válaszadás kérdésekre. Mondókák, sorolók ritmizáló elmondása. A hallott/olvasott történet reprodukciója. Beszélgetés a hallottakról, az olvasottakról.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Szóbeli szövegek alkotása	
Bábos megjelenítési formák elsajátítása a gyakorlatban. Felelgetős mondókák. Az udvarias viselkedés és a mindennapi érintkezés nyelvi fordulatai (köszönés, bemutatkozás, kérés, köszönetnyilvánítás).	Mesék párbeszédeinek eljátszása bábokkal. Mondókák dramatizálása. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak tanulása szituációs játékkal. Részvétel népi gyermekjátékokban. Helyes magatartás és beszéd alkalmazása szituációs játékokban. A csoportban való szereplés gyakorlása, együttműködés társakkal.
Az olvasás jelrendszerének és technikájának tanulása; az olvasás gyakorlása	
Az olvasás jelrendszerének megismertetése a választott olvasástanítási eljárás alkalmazásával. Az olvasás technikájának elsajátítása: a betűk összeolvasása. Az olvasástechnika fejlesztése: betűfölismerés, összeolvasás. Szótagsorok, szavak, szószerkezetek, egyszerű mondatok, rövid szövegek hangos és önálló (néma) olvasása. Az olvasás pontosságának fejlesztése technikai gyakorlatokkal. Tapasztalati úton nyelvtani fogalmak megismerése: magán- és mássalhangzó; hosszú és rövid hangok; egy-, két-, háromjegyű betű; az ábécé.	A hangok és betűk azonosítása. A tanult magánhangzók és mássalhangzók összeolvasása. 2-3-4 betűből álló szótagok olvasásának gyakorlása. Szavak variálása mozgatható betűkből; olvasásuk. Szótagsorok, szósorok begyakorlása. Szótagolva vagy szótagolás nélkül lejegyzett nyelvi anyag felolvasása egyéni fejlettségi szintnek megfelelően. A szótagolva olvasott szavak, szószerkezetek, mondatok elismétlése szótagolás nélkül. Fölkészülés ismert szöveg hangos olvasására előzetes önálló gyakorlással. Felolvasáskor a mondat végének érzékeltetése szünettel, a mondatok elismétlése előszóban, ereszkedő hanglejtéssel. Ritmusos, verses szövegek csoportos olvasása. A versritmus produkálása tapssal, ritmushangszerekkel.
Az írás jelrendszerének tanulása; az írás gyakorlása	
Kötött kis- és nagybetűk tanítása a választott betűtípussal, kötéssel – az olvasás jelrendszerének tanulásával párhuzamosan vagy késleltetve. Betűelemek/írás elemek vázolása, írása. Betűk vázolása és írása nagy alakban, majd a vonalrendszerben. Írásjelek megismertetése. A szabályos betűalakítás és -kapcsolás gyakorlása. Betűk, szavak, szószerkezetek, egy-egy rövid mondat írása másolással, tollbamondással. A magán- és a mássalhangzók időtartamának jelölése. A személynevek és a mondatok kezdése nagybetűvel. A kötött betűk csoportos ismétlése.	Szavak hangokra bontása, kirakása mozgatható betűkből. Betűelemek/írás elemek lendületes alakítása, 2-3 elem összekötése. A betűkötések minden lehetőségének begyakorlása. Szavak, szószerkezetek, 2-3 szavas mondatok írása másolással: írott vagy nyomtatott mintáról. 2-6 betűs, fonetikusán írandó szó másolása; írása látó/halló előkészítés után tollbamondásra. 2-4 hangból álló, kiejtésnek megfelelő szó önálló hangelemzése, írása. Szavak, szószerkezetek és rövid mondatok rögzítése másolással, tollbamondással. Írott szöveg olvasása.
Olvasás, szövegértés fejlesztése; irodalmi, társadalmi és természeti ismeretek	
Szövegek olvastatása a magyar irodalomból: népköltészeti és műköltészeti mondókák, sorolók, mesék, gyermekjátékok; a család és az iskola életéből vett témájú, irodalmi igényű verses vagy prózai alkotások; a környezetismeretben tanultakhoz kapcsolódó rövid szövegek. Az olvasott művek tartalmának fölfogása, címének és tartalmának összevetése. A szövegértés fejlesztése az olvasottak közös megbeszélésével. Kérdésekre válasz keresése a szövegből. A versek hangulatának, ritmusának, rímeinek észrevetése; képeinek lerajzoltatása; legfontosabb jelentésének megfogalmaztatása. A verses forma fölismeretése: verssor, versszak.	Szóban és írásban kapott feladatok megértése. Az olvasott/meghallgatott szövegegész lényeges gondolatainak fölfogása, a velük kapcsolatos tanítói kérdések megválaszolása. A prózai és verses szövegek részletes megbeszélése tanítói segítséggel. Részvétel a beszélgetésben: a szereplők megnevezése, az ismeretlen kifejezések jelentésének tisztázása, az események elmondása, valóságos és mesés elemek megkülönböztetése. A szöveghez kapcsolódó egyéni élmények elmondása. Kapcsolat keresése az olvasott szöveg és a tanuló saját élményei, tapasztalatai között. Meseillusztráció készítése. Az önálló (néma) olvasással párhuzamosan szövegértést igazoló feladatok megoldása Verses szövegek meghallgatása, olvasása. A vers hangulatának fölismerése. Rímek keresése tanítói segítséggel. A versritmus eltapsolása. A versek költőjének megnevezése.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
A tanulási képesség fejlesztése; könyv- és könyvtárhasználat	
Könyvtárlátogatás. A könyvtár szolgáltatásainak, a könyvkölcsönzés módjának megismerése. Olvasási szokások alakítása a könyvtárban. Meseregény megismerése folytatásokban; a következő, még ismeretlen résszel kapcsolatos előfeltételezések. Gyermeklexikon használata ismeretlen kifejezések magyarázatához (Ablak–zsiráf c. képes gyermeklexikon)	Látogatás az iskolai könyvtárban (esetleg a közeli közművelődési könyvtárban). Válogatás a korosztálynak való könyvekből: leporellók, képeskönyvek, mesekönyvek. Alkalmazkodás a könyvtárban elvárt viselkedési szabályokhoz. Szavak magyarázata gyermeklexikon használatával (Ablak–zsiráf c. képes gyermeklexikon).
Memoriterek	
A szövegtanulás segítése rajzos emlékeztetővel. A szövegek pontos, helyesen artikulált előadása. A csoportban való szereplés gyakorlása, együttműködés társakkal.	2-3 népköltészeti mondóka, soroló, nyelvtörő; énekes népi gyermekjáték előadása társakkal; 4 vers szabadon választható az alábbi költők művei közül, pl.: Csanádi Imre, Kányádi Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Petőfi Sándor, Szilágyi Domokos, Tamkó Sirató Károly, Weöres Sándor.

Értékelési szempontok

A tanuló képes legyen

- egyszerű szóbeli közlések megértésére, utasítások végrehajtására, kérdésekre való válaszadásra;
- meghallgatott vagy olvasott mese, történet elmondására segítséggel;
- az udvarias érintkezés tanult formáinak alkalmazására valóságos szituációkban (köszönés, bemutatkozás, kérés, köszönetnyilvánítás)
- a tanult memoriterek elmondására;
- a magyar ábécé betűinek fölismerésére, összeolvasására;
- kiejtés szerint írandó szavak, szószerkezetek, rövid mondatok – a tanuló fejlettségi szintjének megfelelő – néma és hangos olvasására;
- másolásra kötött betűkkel írott mintáról, a saját nevének önálló, helyes leírására;
- a j hang helyes jelölésére a taneszközökből megismert szavak körében;
- szavak írásra másolással: betűtévesztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül.
- a leírt nyelvi anyag fölolvasására, javítására összehasonlítással.

2. ÉVFOLYAM

Időkeret: 296 óra/év (olvasás 148 óra, írás 74 óra, nyelvtan 74 óra); 8 óra/hét

A témakörök óraszámai

Beszédértés, beszédművelés (az olvasás- és a nyelvtanórákon)	–
Szóbeli szövegek alkotása	12 ó.
Olvasás, szövegértés fejlesztése; irodalmi, társadalmi és természeti ismeretek	70 ó.
Olvasási képesség fejlesztése	56 ó.
Írásképeség fejlesztése	72 ó.
Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)	70 ó.
A tanulási képesség fejlesztése; könyv- és könyvtárhasználat	4 ó.
Eredményvizsgálat (6 olvasás, 2 írás, 4 nyelvtan, helyesírás)	12 ó.
Memoriterek (az olvasásórákon)	–

Témakörök

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Beszédértés, beszédművelés	
A hangkapcsolatok helyes ejtése (<i>mássalhangzó-törvények</i>). Hangképzési nehézségek leküzdése (<i>mássalhangzó-torlódások</i>). A <i>h</i> -val végződő (<i>Cseh/ország/, juh, méh, pléh</i>) és a <i>ch</i> -val írt szavak (<i>technika, barkochba</i>) helyes kiejtése. A hang időtartamának érzékeltetése szavakban.	Az artikulációs ügyesség bizonyítása nyelvtörők, állathangutánzók mondogatásával. Mássalhangzó-torlódásos szavak kiejtése. A kiejtéstől eltérő írásmódú szavak hangoztatása tanítói minta alapján. Azonos hangállományú, de a hangok időtartamában eltérő szavak megszólaltatása párokban (<i>öt, őt; szál, száll</i>); jelentésük tisztázása.
A helyes beszédlegzés gyakorlása. A szöveg mondatai között levegővételnél szünet tartása. A kijelentő és a kérdő mondatok hanglejtése. A mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása: a beszédben és a hangos olvasáskor.	Rövid versek, bővülő mondatok megszólaltatása helyes légzéstechnikával. A mondatok intonálása ereszkedő hanglejtéssel (kivételek az eldöntendő kérdések). Szószerkezetek ejtése egy nyomatékkal. A mondat lényeges részének kiemelése hangsúllyal. A beszédritmus fejlesztése ritmikus mondókák, versrészletek ismételtetésével.
A szókincs bővítése, pontosítása (rokon értelmű, ellentétes jelentésű szavak). Szavak rendezése általános fogalmak alá (<i>háziállatok, vadon élő állatok, vadállatok</i>). Információk földözése tanítói kérdések segítségével. Kérdések és válaszok megfogalmazása az ismeretterjesztő szövegek témájával kapcsolatban. Beszélgetés adott vagy szabadon választott témáról (<i>olvasmányokról, vizuális élményekről, átélt eseményekről</i>).	Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése, értelmezése, velük mondatalkotások. Mesék, történetek elmondása tanítói segítséggel. Beszámoló az évszakokkal kapcsolatos megfigyelésekről két-három összefüggő mondatban. Vélemény értelmes megfogalmazása egy-egy mondatban: látottakról, hallottakról, olvasottakról. Két-három megadott mondat összekapcsolása, szöveggé alakítása. Rövid szöveg alkotása képsorról vagy saját élményről.
Szóbeli szövegek alkotása	
A felnőtteket megillető néhány udvarias szokás megismerése (<i>a hely átadása, az idősebb előre engedése az ajtóban, a köszönés kezdeményezése</i>); ennek megfelelő gesztusok értelmezése, gyakorlása. A felnőttek tegezése vagy magázása. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak tanulása szituációs játékokban. (<i>Elképzelt színhelyek: könyvtár, orvosi rendelő, posta, bolt, színház, játszótér, közlekedési eszköz</i>). A beszélgetőpartnerhez igazodó udvarias nyelvhasználat. Mesék előadása bábozással vagy dramatikus játékkal. Ismerkedés a szövegalkotás szabályaival az olvasmányok elemzésekor.	A társas beszélgetés során kapcsolatfelvétel, megszólalás jelzése gesztusokkal, nyelvi fordulatokkal. Felnőttek és gyerekek társas kapcsolatainak gyakorlása. Ismerős felnőttek és családtagok helyes megszólítása. A mindennapi élet különböző helyzetének elemzése, eljátszása. A konkrét helyzetnek megfelelő nyelvi fordulatok tanulása. Illendő udvarias magatartás és beszéd megismerése szituációs játékokból. A színhelyeknek megfelelő párbeszéd összeállítása. Bátor, kreatív kezdeményezés a csoportos szereplésben. Népi gyermekjátékok megismerése.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Olvasás, szövegértés fejlesztése; irodalmi, társadalmi és természeti ismeretek	
<p>Népköltészeti és műköltészeti alkotások olvasása a klasszikus és a kortárs, valamint a határon túli magyar irodalomból. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek földolgozása a következő témákban: a tanulás és munka (<i>szorgalom, kitartás</i>); a pihenés és a szórakozás (<i>egészséges életmód</i>); családi, hagyományörző és nemzeti ünnepek, valamint a környezetismeretben tanultakhoz kapcsolódóan: az évszakok; az ember kapcsolata az állatokkal, a természettel.</p> <p>A szépirodalmi szöveg részletes vizsgálata: előfeltételezések a cím alapján; a szöveg megismerése, témájának megállapítása; majd gondolat-egységekre bontása adott vázlat segítségével; az ismeretlen kifejezések értelmezése szövegösszefüggésben; a szereplők cselekedeteinek értékelése, következtetés tulajdonságaikra; az események elmondása időrendben; az olvasottak összefoglalása, a leglényegesebb gondolat kiemelése. A szöveg megfogalmazásának vizsgálata: témataratás; a mondatok kapcsolata; a szöveg szerkezete. A szóhasználat megfigyelése.</p> <p>Kommunikációs szempontú versértelmezés. A vers ritmusa, rímei.</p>	<p>Az önállóan olvasott szöveg lényegének megértése; címének indoklása; témájának, szereplőinek, eseményeinek megnevezése. Összefüggés keresése a tankönyvi szövegek címe és témája között. Címvariációk gyűjtése. Az olvasott szövegek alapján emberi tulajdonságok fölismerése az állatmesékben és tréfás történetekben. Mese és valóság szétválasztása. Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak gyűjtése. Kérdésekre válasz keresése a szövegből. Rajzos olvasónapló készítése a megismert műről. Szívesen olvasott költők, írók nevének lejegyzése, illetve megjegyzése.</p> <p>Kommunikációs szempontú verselemzés (<i>Kinek a nevében beszél a költő? Kihez szól? Mit mond?</i>). Rímek fölismerése a verssorok végén. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Szó- és gondolatismétlések (refrén) keresése. Megszemélyesítések, költői képek lerajzolása.</p>
Olvasási képesség fejlesztése	
<p>A betűismeret megerősítése. Pontos olvasás. A kiemeltől eltérően rögzített hangkapcsolatok helyes megszólaltatása. Fokozatos áttérés a szószerkezetek folyamatos olvasására. Megszakítás nélküli olvasás a sorvégeken.</p> <p>Előzetes föltekintés után szövegek felolvasása jó tagolással. Rövid ismeretterjesztő írások önálló (néma) olvasása, értelmezése. A szövegértés igazolása a kérdésekre adott válaszokkal.</p> <p>Dramatizált szövegek megszólaltatása szereposztással.</p>	<p>A pontos olvasás gyakorlása a szóképek kis különbségeinek megfigyelésével (érezte – érezte, eleget – meletet) A jelentésváltozás megfigyelése azonos hangállományú, de időtartamban eltérő szópárok esetében (alma, álma). Az ékezet előidézte jelentésváltozás: (torok, török). Egyjegyű és kétjegyű betűk megkülönböztetése (Marci, Marcsi). Mássalhangzók helyes ejtése összetett szavak tagjainak határán (malacsült, világoszöld, adásszünet, narancesszörp, ronggyűjtés). Azonos szótól különböző toldalékolásából keletkezett sorozat olvasása. Szószervezet és összetett szó olvasása egymás után (a medve talpa – medvetalp). Szószervezetek begyakorlása és a belőlük alkotott mondatok megszólaltatása a szerkezeteknek megfelelő tagolással. A néma olvasás gyakorlása szavak gyakori ismétlésével a mondatokban, a szövegben.</p>
Írásképeség fejlesztése	
<p>A kötött betűs ábécé másolása. A kis- és nagybetűk ismétlése alakítás szerinti csoportokban. A betűformák és -kötések automatizálása. A típushibák javítására összeállított szóanyag írása másolással. Az írásmozgás automatizálása: szó-sorok, szószervezetek, mondatok, rövid szövegek másolásával. Szavak, szószervezetek, két-három összefüggő mondat leírása tollbamondásra. Rövid mondókák, versek lejegyzése emlékezetből.</p> <p>Az írási és helyesírási hibák javítása tanítói utasításra és önellenőrzéssel (hibátlan mintához való hasonlításal).</p> <p>Az írásképeség fölmerése: másolással, tollbamondással, emlékezetből írással.</p>	<p>Betűalakítások, betűkötések gyakorlása. Ritkábban használt betűkkel írandó szavak alakítása (dz, dzs, q, w, x). Szavak, szószervezetek, két-három mondat másolása írott vagy nyomtatott mintáról. Mondatírás szerkezetenként (látó-halló) tollba-mondásra és (látó)emlékezetből írással. A keltezés írásának begyakorlása.</p> <p>Íráshasználat: szógyűjtések, csoportosítások válogató másolással; különféle feladatok megoldása; a helyesírás gyakorlása. Önálló írással: válaszadás kérdésekre, adott szavakkal mondatalkotások, két-három összefüggő mondat.</p> <p>A szöveg írásakor a sorok kitöltése; ha szükséges, sorvégi elválasztás alkalmazása.</p>

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)	
<p>A gondolatközlés eszközei. A beszéd/írás kisebb részei: mondat, szó, hang és betű. A szó bontható még szótagokra is. A hang jele a betű; a hangok és a betűk csoportosítása. A magyar ábécé, a betűrend. Az ékezet jelentést módosító szerepe. A magán- és a mássalhangzók időtartamának jelölése a szavakban. A szóvégi ó, ő, ú, ű; kivételek. Az egy- és a többtagú szavak; az elválasztás szabályai. Rokon értelmű, ellentétes jelentésű szók. A szavak szerkezete: szótő és toldalék. A „másképpen ejtjük, másképpen írjuk” esetei: <i>tj, dj, gyj, ts, z-s stb.</i> Állító és tagadó mondatok. Kijelentő és kérdő mondat. Nyelvhelyesség: ellentétes jelentésű szavak helyes használata (<i>jön – megy</i>).</p> <p>A kiejtés elve a helyesírásban: a hangok időtartamának jelölése a szavakban. A szótő hosszú hangja megmarad a toldalékolt formákban is. Kivételek tanulása: <i>fű, híd, kút, nyár, nyúl, tűz, út, víz</i>. Az elemzés elve a helyesírásban: a kiejtéstől eltérő írásképpű szavak. A hagyomány elve a helyesírásban: a <i>j</i> hang kétféle jelölése; -ch-val írandó szavak. Az egyszerű szavak szótagolás szerinti elválasztása. A mondat és a személynevek kezdése nagybetűvel.</p>	<p>A gondolatközlés lehetőségeinek megtapasztalása. A szöveg felbontása mondatokra; a mondat tagolása szavakra. Az ábécérend ismerete és alkalmazása a gyermeklexikon használatakor. A társak nevének ábécérendbe állítása. Fölsoroláskor a szavak között vessző használata. A magán- és a mássalhangzók megkülönböztetése.</p> <p>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése, velük mondatok kiegészítése. A szótő és a toldalék megkülönböztetése egyszerű szavakban.</p> <p>A toldalékolt szók kikeresése a mondatból kérdések segítségével. Hiányos mondatok pótlása megfelelően toldalékolt szavakkal. Állító és tagadó mondatok megfogalmazása adott szituációban. Kijelentő és kérdő mondatok fölismerése, megnevezése.</p> <p>Helyesírás.</p> <p>A hosszú magán- és mássalhangzók fölismerése beszédben, megfelelő jelölésük írásban. Hosszú hanggal írandó szavak csoportos gyűjtése és írása analógias sorozatokban (<i>jó, hajó, ajtó; állók, hallom, száll stb.</i>). A hangkapcsolati törvények helyes jelölése szóelemzés segítségével, a tanult esetekben.</p> <p>Egyszerű szavak elválasztása a sor végén, önállóan. Néhány gyakoribb toldalék helyesírása. A mondatok kezdése nagybetűvel, zárásuk írásjellel: a pont és a kérdőjel elhelyezése.</p>
A tanulási képesség fejlesztése; könyv- és könyvtárhasználat	
<p>Kedvenc témájú könyv keresése a könyvtárban. Tájékozódás a könyvek tartalmáról címük, tartalomjegyzékük alapján. Megadott szócikkek keresése a gyermeklexikonból. Kiegészítő információk gyűjtése a környezetismeretben tanultakhoz: gyermekeknek szóló ismeretterjesztő könyvekből. Gyermekújságok megismerése a könyvtárban.</p>	<p>A könyvtárhasználat szabályainak megismerése.</p> <p>A könyv jellemző adatai: cím, szerző; tartalmi elemei: címlap, szöveg, illusztráció, tartalomjegyzék. Eligazodás a könyvekben a tartalomjegyzék segítségével. Tájékozódás a gyermeklexikon betűrendjében. Gyermekújságok megismerése: jellemzőik.</p>
Memoriterek	
<p>Bátor, kreatív kezdeményezés az egyéni és a csoportos szereplésben. Memoriterek szöveghű és megfelelő hangerejű előadása.</p>	<p>2-3 találós kérdés; nyelvtörő; énekes népi gyermekjáték előadása társakkal;</p> <p>József Attila: Altató; Weöres Sándor: Buba éneke; 3 vers szabadon választható az alábbi költők művei közül, pl.: Csanádi Imre, Kányádi Sándor, Kassák Lajos, Kormos István, Nemes Nagy Ágnes, Petőfi Sándor, Rónay György (verses mese), Szabó Lőrinc, Szilágyi Domokos, Weöres Sándor.</p>

Értékelési szempontok

A tanuló képes legyen

- ismert típusú írott utasítások megértésére, végrehajtására;
- kérdésekre adott válaszok értelmes megfogalmazására;
- a mindennapi érintkezés nyelvi formáinak alkalmazására, udvarias viselkedésre; a tanult memoriterek szöveghű elmondására;
- szavak, szószerkezetek, rövid mondatok néma és hangos olvasására: legalább a szavak egyben tartásával;
- olvasmányok tartalmának elmondására tanítói kérdésekre;
- tartalmilag tisztázott és megértett szöveg felkészülés utáni felolvasására. A felolvasott szöveg mondatokra tagolására: szünettartás, levegővétel;

- 8-10 soros, a tanulóknak ismert témájú szöveg önálló megismerésére, megértésének igazolására kérdések megválaszolásával;
- az ábécérend ismeretére,
- hosszú magán- és mássalhangzók fölismerésére a beszédben;
- a hosszú hangok jelölésére az írásban;
- rövid, fonetikusan írandó szavak hibátlan lejegyzésére tollbamondásra, a kiejtéstől eltérőké másolással.
- a j hang biztos jelölésére 20 – a tanulók által gyakran használt – szótőben;
- a mondatok nagybetűvel való kezdésére, szavakra tagolására;
- a szavak elválasztására a szótagolás szabályai szerint.

3. ÉVFOLYAM

Időkeret: 296 óra/év (olvasás 148 óra, írás 19 óra az első félévben, fogalmazás 55 óra, nyelvtan 74 óra); 8 óra/hét

A témakörök óraszámai

Beszédértés, beszédművelés (az olvasás- és nyelvtanórákon)	—
Szóbeli és írásbeli szövegek alkotása	54 ó.
Olvasás, szövegértés fejlesztése; irodalmi, társadalmi és természeti ismeretek	92 ó.
Olvasási képesség fejlesztése	46 ó.
Írásképeség fejlesztése	18 ó.
Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)	69 ó.
A tanulási képesség fejlesztése; könyv- és könyvtárhasználat	4 ó.
Eredményvizsgálat (6 olvasás, 1 írás, 1 fogalmazás, 5 nyelvtan, helyesírás)	13 ó.
Memoriterek (olvasásórákon)	—

Témakörök

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Beszédértés, beszédművelés	
<p>A légzőkapacitás fejlesztése, a levegő célszerű beosztása beszéd közben.</p> <p>A különböző mondatfajták jelentésüknek megfelelő intonálása. Adott mondatok megszólaltatása különböző hangvétellel, így jelentésük módosítása.</p> <p>Minőségi szókincsbővítés: a szavak jelentés-árnyalatainak, stílusértékének megismerése. Szólások, közmondások tanulása, használatuk a beszédben.</p> <p>Mesék bevezető, befejező fordulatainak és jellemző szókapcsolatainak tanulása. Mesemondás. Mesék, mondák dramatizálása. Önálló mese-alkotás a tanult elemek fölhasználásával.</p> <p>Az olvasmányok eseményeinek, ismereteinek elmondása vázlat segítségével.</p> <p>Páros és kiscsoportos beszélgetések adott témáról, érzékenység a rejtett közlésekre, a nem verbális jelek fölfogására.</p>	<p>Bővülő mondatok felolvasása mondatonként egy légvétellel; elismétlése emlékezetből. Törekvés a mondanivaló tagolására, a kifejező hangsúlyozásra, az ereszkedő hanglejtés megvalósítására, a ritmikus beszédre. Különböző mondatfajták intonálása megfelelő hanglejtéssel, hangerővel.</p> <p>Fogalmak sorba rendezése. A szóismétlés kerülése a kommunikációs helyzetnek megfelelő rokon értelmű igék és névszók használatával. Egy gondolat sokféle megfogalmazása, a jelentés lényegének megtartásával. Hiányos mondatok kiegészítése: több szó közül a szövegbe illő kiválasztása. A mesék szókincsének alkalmazása mesemondáskor. Ismert mesék elmondása bővített és tömörített változatban. A tankönyv képeinek szóbeli bemutatása.</p>
Szóbeli és írásbeli szövegek alkotása	
<p>A szöveg jellegzetességei. Szövegalkotás kommunikációs helyzetekben: üzenet átadása, hírközlés szóban és írásban. A szövegalkotás műveletei: anyaggyűjtés, címválasztás, a témának megfelelő lényeges gondolatok válogatása, sorrendbe állítása. Olvasókönyvi szövegminták megfigyelése műfaji és szövegszerkesztési szempontból.</p> <p>Az elbeszélés jellegzetességei. Elbeszélés írása (képsor, személyesen átélt vagy elképzelt események, vizuális élmények, olvasmányok alapján).</p> <p>A szöveg tagolása bekezdésekre logikai egységeinek megfelelően; koherenciájának megteremtése témataratással, a mondatok kapcsolásával. A műfajnak megfelelő szókincs alkalmazása, a szóismétlés kerülése. A párbeszéd lejegyzése. Ismert mese elmondása és önálló mesealkotás. Az elbeszélés és a mese összehasonlítása tartalom és stílus szempontjából.</p> <p>Fogalmazástechnikai gyakorlatok.</p>	<p>A gondolatközlés módjainak összegyűjtése. A hétköznapi híreinek tömör, pontos megfogalmazása. A hír kifejtése részletesebben, a közlő szubjektív véleményének beillesztésével.</p> <p>A szövegalkotás műveleteinek gyakorlása. Az elbeszélés kiegészítése az események utolsó mozzanataival, a következménnyel vagy a tanulsággal (befejezés). Eseményekhez az előzmények megírása, a szereplők, a színhely, az időpont megadása (bevezetés). A szöveg tagolása bekezdésekre – szerkezetének megfelelően. Párbeszéd beillesztése az elbeszélő szövegbe.</p> <p>Fogalmazástechnikai gyakorlatok: szövegcímek vizsgálatával a jó cím ismérveinek összegyűjtése; anyaggyűjtés a szövegalkotás előtt (tények, adatok, gondolatok és a téma szókincs); események elrendezése időrendben; a gondolatok, a mondatok kapcsolatának megteremtése; szövegjavítások.</p>

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Olvasás, szövegértés fejlesztése; irodalmi, társadalmi és természeti ismeretek	
<p>Verses és prózai művek olvasása, értelmezése a magyar és a külföldi népköltészetből. Hazai hagyományok, népszokások.</p> <p>Verses, elbeszélések a család mindennapjairól; történetek az iskolai életből. Mondák, legendák, elbeszélések, regényrészletek, versek klasszikus és kortárs szerzőktől, valamint a határon túli magyar irodalomból: nemzeti múltunk eseményei, példaeértékű személyiségek a magyar történelemből. Elbeszélések és ismeretterjesztő szövegek az ember és környezetének kapcsolatáról (természetvédelem).</p> <p>A szövegelemző műveletek alapfokú alkalmazása (a téma fölismerése; a szereplők, az események megnevezése; információk, tények, adatok kiemelése; a szöveg szerkezetének fölismerése adott vázlat alapján); tanítói segítséggel (a lényeg kiemelése, a szöveg szűkebb vagy bővebb elmondása; szöveghez vázlat készítése). Az olvasott szövegek csoportosítása: formájuk szerint (vers vagy próza); műfajuk szerint (mese, monda, legenda, elbeszélés); kommunikációs szándékuk szerint (szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom).</p> <p>Lírai művekben rímek, refrén, szóismétlés, fokozás, hasonlat fölfedezése; hatásának fölismerése.</p>	<p>Az olvasott művek alapján néhány irodalmi téma fölismerése a különböző olvasmányokban (család, iskola; barátság, segítőkészség, szülői szeretet, hazaszeretet; nemzeti múltunk eseményei; természetvédelem). A mesék ismétlődő motívumainak megfigyelése. Azonos mesemotívumok keresése a különböző népek meséiben. A lakóhely irodalmi vonatkozásainak megismerése.</p> <p>Prózai szövegek önálló megismerése, versek meghallgatása. Következtetés a szereplők cselekedeteinek indítékaira. A szövegben rejlő érzelmek föltárása. A szöveg illusztrációjával kapcsolatos gondolatok közlése. Kérdések és válaszok megfogalmazása ismeretterjesztő olvasmányok tényanyagáról. Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása: formájuk, műfajuk, kommunikációs szándékuk szerint. A versek művészi eszközeinek fölfedezése. Egy gyermekversgyűjtemény önálló olvasása.</p>
Olvasási képesség fejlesztése	
<p>A felolvasás pontosságának, folyamatosságának fejlesztése beszéd- és olvasástechnikai gyakorlatokkal. Versek áthajló sorainak megszólaltatása a jelentésnek megfelelő tagolással. A zökkenőmentes sorváltás megvalósítása. Az összetett mondatok helyes tagolása, hangsúlyozása.</p> <p>Párbeszédok olvasása. Felolvasás előzetes fölkészülés után: a szöveg értelmezése tagolással, helyes hangerővel, hangsúlyozással, hanglejtéssel.</p> <p>A gyorsolvasás előkészítése.</p> <p>Szövegértelmezés önálló (néma) olvasással.</p> <p>A néma olvasás gyakorlása.</p>	<p>Begyakorolt szószerkezetek fokozatos összekapcsolása mondatná; a bővülő mondatok olvasása szerkezetenként. Áthajló sorok megszakítás nélküli olvasása a versekben. Egyszerű mondatok összekapcsolása, olvasásuk a levegő helyes beosztásával. Párbeszédok olvasásakor az író szavainak elkülönítése szünettel. Az olvasmányok szóanyagából kiemelt, piramis alakban elrendezett szavak olvasása. Azonos szótövek egyre hosszabbodó, toldalékolt alakjainak gyors fölfogása. (Gyorsolvasási előgyakorlatok.)</p>
Írásképeség fejlesztése	
<p>Az írástempó fokozása (lendületgyakorlatok ütemezett írása, tollbamondás, emlékezetből való írás). 2-3 perces másolások. A tantárgy hosszabb írásbeli munkáinak elvégzése.</p>	<p>Nehezebb betűkapcsolások gyakorlása. Lendületgyakorlatok végzése. Szósorok, bővülő mondatok írása tollbamondásra; rövid mondatok leírása egy szeri hallásra. Másolás időre. Jól ismert memoritek lejegyzése emlékezetből.</p>
Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)	
<p>Mondatfajták. Az egyes mondatfajták állító és tagadó formája. A szavak jelentés szerinti rendezése: szófajok. Az ige jelentése (<i>cselekvés, történés, létezés</i>). Az igekötő szerepe az igék jelentésében; a leggyakoribb igekötők; az igekötő és az ige kapcsolódási esetei. Az ige személyragjainak leválasztása az igtőről. Személyes névmások. Az igeidők. Rokont értelmű és ellentétes jelentésű igék. A főnév jelentése; fajtái: a köznév és a tulajdonnév. A főnév többes száma, a többes szám jele. Ragozó főnevek. A határozott és a határozatlan név-</p>	<p>Tagolatlan szöveg mondatokra bontása. Mondatfajták megkülönböztetése a beszélő szándéka szerint. Adott mondatfajta megfogalmazása állító és tagadó formában; fölismerésük hallott és olvasott szövegben. Mondatfajták variálása különböző beszédhelyzetekben vagy szöveghelyzetben. Az ige fölismerése szövegben. A jelentés módosulásának megfigyelése: adott ige mondatba helyezése változó igekötőkkel. Szövegek átalakítása az igeidők megváltoztatásával. Az igeidők helyes használata események elmondásakor, leírásakor. Mondatalkotások</p>

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
<p>elő. Névtűs főnevek; a leggyakoribb névtűk. Mondatzáró írásjelek az egyszerű mondatok végén. Rövid és hosszú magán- és mássalhangzók az ígék tövében. Az -ít, -ul, -ül végződésű ígék helyesírása. Az elemzés elvének alkalmazása az ígék helyesírásában. Az ígékötös ígék helyesírásának két egyszerűbb esete: az ígékötő a hozzá tartozó ige előtt vagy után áll. A múlt és a jövő idejű ige helyesírása. A tulajdonnevek nagybetűs kezdése a tanult esetekben. Hosszú magán- és mássalhangzók a leggyakoribb ragokban és ragos főnevekben. A főnévhez járuló -t rag. A j hang kétféle jelölése az ígékben, a főnevekben. A helyesírási szótár használata. Párbeszéd szövege szerinti lejegyzése.</p>	<p>rokon értelmű és ellentétes jelentésű ígékkel. Főnevek fölismerése szövegben. Tulajdonnevek és köznevek megkülönböztetése, írása. Toldalékos szavak szófajának megnevezése segítségével. Ragos főnevek gyűjtése kérdésekre. Személyes névmások használata szövegalkotáskor a szereplők nevének ismétlése helyett. A szótő és a leggyakoribb jelek, ragok megkülönböztetése. Mondatalkotások -ba -be és -ban -ben ragos főnevekkel. Hiányzó mondatvégi írásjelek pótlása az egyszerű mondatok végén. Hosszú magán- vagy mássalhangzóval írandó ígék és főnevek analógiás gyűjtése. A d és t végű ígék helyesírása E/2. és T/2. személyben (maradsz, maradtok; látsz, láttok). A jövő idejű szerkezet fölismerése, írása. A megismert tulajdonnevek lejegyzése nagy kezdőbetűvel. A szóvégi magánhangzó időtartamának helyes jelölése a főnevekben. Egyszerű főnevekből összetettek alkotása; majd szétválasztásuk. A főnevek toldalékolat alakjainak elválasztása. A ragos főnevek helyesírásának gyakorlása. Múlt idejű ígék helyesírásának gyakorlása. A főnév -t ragjának és a múlt idő jelének megkülönböztetése szövegben. A tanult szófajta írásának indoklása a helyesírás szabályaival.</p>
A tanulási képesség fejlesztése; könyv- és könyvtárhasználat	
<p>A könyvtár terei és állományrészei. A szépirodalmi könyvek raktári rendje. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom. Egy gyermekek részére készült sorozat könyveinek vizsgálata, közös jegyeinek megállapítása. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó, szócikk); szótárhasználat. A lexikon és a szótár egyező és eltérő sajátosságai. A sorozat szerepe a tájékozódásban (szépirodalmi és ismeretterjesztő sorozatok).</p>	<p>Az iskolai könyvtár tereinek és állományrészeinek megfigyelése. Könyvek keresése a szabadpolcon szerző és cím szerint: a szépirodalom betűrendjében (egy ifjúsági író könyveinek megkeresése). Szépirodalmi és ismeretterjesztő művek témájának megállapítása a cím, a tartalomjegyzék és a fülszöveg segítségével. Információk gyűjtése gyermeklexikonból a betűrend segítségével. A helyesírási szótár és az életkornak megfelelő értelmező szótár használata. A szótár és a lexikon összehasonlítása azonos fogalmak keresésével.</p>
Memoriterek	
<p>Memoriterek szöveghű, helyesen tagolt előadása. Az előadás színessé tétele mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazásával. Kapcsolattartás a hallgatósággal. Dramatizált népszokások előadása. Alkalmazkodás a társ beszéde, mozgása és a szerep megkívánta szituációhoz.</p>	<p>5 szólás és közmondás; hagyományörző népszokás dramatizált előadása társakkal; 1 verses mese; Arany János: Mátyás anyja; Vörösmarty Mihály: Szózat (2 versszak); 2 vers szabadon választható az alábbi költők művei közül, pl.: Áprily Lajos, József Attila, Juhász Gyula, Nagy László, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Rónay György, Szabó Lőrinc, Zelk Zoltán, Weöres Sándor.</p>

Értékelési szempontok

A tanuló képes legyen

- tiszta artikuláció (az egyéni adottságok figyelembevételével), a helyzetnek megfelelő hangerő alkalmazására beszéd közben;
- a tanult nyelvi fordulatok használatára konkrét beszédhelyzetekben;
- memoriterek szöveghű, helyesen tagolt előadására;
- egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések eseményeinek elmondására néhány összefüggő mondattal;
- a témával kapcsolatos kérdések, válaszok megfogalmazására;

- ismert feladattípusok utasításának önálló megértésére, elvégzésére
- fél oldal terjedelmű ismeretterjesztő vagy szépirodalmi olvasmány önálló (néma) olvasására, a szövegértés bizonyítására feladatok megoldásával;
- ismert szöveg felkészülés utáni érthető, tagolt felolvasására: a szószerkezetek egyben tartásával;
- szövegek csoportosítására;
- könyvek használatára ismeretek szerzéséhez;
- cselekvést jelentő igék, konkrét főnevek fölismerésére és szófajának megnevezésére;
- a többes szám kifejezésének fölismerésére;
- a tanult tulajdonnevek nagybetűvel való kezdésére;
- az időtartam helyes jelölésére a begyakorolt esetekben;
- a korosztály szókincsében megtalálható, a kiejtésnek megfelelően írandó szavak helyes rögzítésére;
- a j hang helyes jelölésére a tanult szófajokban (az előző évihez viszonyítva újabb 20 szó);
- egyszerű szavak elválasztására önállóan;
- hat-nyolc értelmes, összefüggő mondat írására megadott vagy választott témáról;
- az időrend megtartására események leírásakor;
- a szöveg mondatokra tagolására; a mondatkezdés és -zárás helyes jelölésével;
- írásmunkák elvégzésére olvashatóan, tetszetős formában, az íráshasználathoz szükséges tempóban;
- az önálló írásbeli munkák javítására tanítói segítséggel.

4. ÉVFOLYAM

Időkeret: 259 óra/év (olvasás 111 óra, fogalmazás 74 óra, nyelvtan 74 óra); 7 óra/hét

A témakörök óraszámjai

Beszédértés, beszédművelés (az olvasás- és nyelvtanórákon))	–
Szóbeli és írásbeli szövegek alkotása	71 ó.
Olvasás, szövegértés fejlesztése; irodalmi, társadalmi és természeti ismeretek	67 ó.
Olvasási képesség fejlesztése	34 ó.
Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)	70 ó.
A tanulási képesség fejlesztése; könyv- és könyvtárhasználat	4 ó.
Eredményvizsgálat (6 olvasás, 3 fogalmazás, 4 nyelvtan, helyesírás)	13 ó.
Memoriterek (az olvasásórákon)	–

Témakörök

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Beszédértés, beszédművelés	
<p>Az összetett mondat tagolása szünettartással.</p> <p>A szövegjelentés kifejezése mondat- és szövegfonetikai eszközökkel. A szereplők jellemének bemutatása dramatikus játékban: a beszédhangzás és a testbeszéd alakítása a szöveg jelentésének megfelelően.</p> <p>A szókincs minőségi bővítése a szavak jelentésárnyalatainak megismertetésével. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak használata. Az olvasmányok reprodukálása szóban, tömörítéssel. Mesék elmondása nézőpontváltással. Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben, vitában: a témáról személyes vélemény kifejtése.</p>	<p>Az előbeszéd és a felolvasás tagolása helyes beszédleghzesssel, szünetekkel: a szöveg jelentésének megfelelően. Az érzelmek kifejezése hanglejtéssel; a lényeg kiemelése hangsúllyal, hatásszünettel.</p> <p>A szöveg értelmezése hangerővel. Szünet tartása a közbeékelődések előtt és után.</p> <p>Az aktív szókincs folyamatos gyarapítása különféle szövegekből. A köznyelvitől eltérő szójelentés megértése a szövegkörnyezet segítségével. A szavak használati értékének, hangulatának tisztázása.</p> <p>Hiányos mondatok kiegészítése a szövegkörnyezetbe illő rokon értelmű szóval. Ismeretlen kifejezések magyarázata a gyermekeknek készült értelmező szótár használatával; a keresett szó szövegbe illő jelentésének kiválasztása. Az ellentétes jelentés kifejezése többféleképpen. Állandó szókapcsolatok gyűjtése szövegekből. Szóhasználatok alkalmazása az előbeszédben és az írott szövegekben. A szövegek tartalmának vagy ismeretanyagának elmondása memorizált vázlat segítségével, a megismert szókincs használatával. A saját álláspont előadása és megvédése a témának, a helyzetnek megfelelően; mások véleményének meghallgatása. Alkalmazkodás a kommunikációs szerepcserékhez. Figyelem a beszédpartnere megnyilatkozásának mind értelmi, mind érzelmi tartalmára. Olvasott mesék, történetek megjelenítése dramatikus játékkal.</p>
Szóbeli és írásbeli szövegek alkotása	
<p>Közlő szövegek szerkesztése szóban és írásban (hirdetés, értesítés, meghívó).</p> <p>Az elbeszélésről tanultak ismétlése, bővítése. A fő rész tagolása bekezdésekre. Elbeszélések írása (saját élettörténet, személyes élmények megörökí-</p>	<p>A közlő szövegek érthető, minden lényeges információt tartalmazó, tömör megfogalmazása írásban; tolmácsolása élőszóval társnak vagy közösségnek (hirdetés, értesítés, meghívó). A szóhasználat egyeztetése a beszédhelyzettel. Hiányos szövegek</p>

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
<p>tése; olvasókönyvi elbeszélések megírása az egyik szereplő nevében; meseírás; fantasztikus történet alkotása; rövid mese dramatizált földolgozása).</p> <p>A leírás tartalmi, szerkesztési jellemzői, nyelvi eszközei. A bemutatás sorrendje: egészről a részletek felé; közelitől a távoli felé. Leírások készítése (tárgyakról, növényekről, állatokról, tájakról, személyekről – alakleírás, jellemzés). A leírások szemléletessége: melléknevek, hasonlatok használata. Elbeszélések kiegészítése leírással.</p> <p>A levélírás tartalmi és formai jellemzői. Megszólítások, elbúcsúzás, dátum. A címzethez alkalmazkodó stílus. A levélboríték címezése. Üdvözlőlap írása ünnepi alkalomra. Fogalmazástechnikai gyakorlatok, szövegjavítások.</p>	<p>javítása. Az elbeszélés írásának gyakorlása, pl. napló formájában. Változó időben, több színhelyen játszódó események leírása: a szöveg tagolása a logikai egységeknek megfelelő bekezdésekre. A szöveg kiegészítése párbeszéddel. Az események leírása valamelyik szereplő nézőpontjából: az elbeszélő szándékának megfelelő szóhasználat, a választott nézőpont tartásával. A leírás, a jellemzés megfigyelése irodalmi példákon. Szemléletességre törekvés a megfogalmazásban. A leírás összekapcsolása az elbeszéléssel. A címnek megfelelő lényeges gondolatok válogatása és a műfaj megválasztása. Levélírás választott partnernek. A levél formájának, címezésének megismerése. Megszólítások, szokásos nyelvi fordulatok tanulása. Alkalmazkodás a címzethez a szöveg tartalmában, stílusában. A szöveg ellenőrzése a szokás szintjén.</p>
Olvasás, szövegértés fejlesztése, irodalmi, társadalmi és természeti ismeretek	
<p>Szövegek a magyar és a hazai etnikai kisebbség népköltészetéből (népdalok, népmesék, mondák, legendák, anekdoták; népi játékok, hagyományőrző népszokások.) A népköltészeti szövegek keletkezése, műfajai. Mesetípusok: tündérmese, állatmese, tréfás mese, láncmese. A népmesék szerkezeti és nyelvi jellemzői. Mesemotívumok. A népdalok jellegzetes témái.</p> <p>Verses és prózai művek olvasása, értelmezése a klasszikus és kortárs íróktól, valamint a határon túli magyar irodalomból. Emberi kapcsolatokat, kíváncsi tulajdonságokat bemutató elbeszélések, történelmi eseményeket, kimagasló személyiségeket megőrkítő mondák, legendák, amelyek alkalmasak az erkölcsi érzék, az ítélőképesség alakítására. Nemzeti ünnepeink előzményeit bemutató írások. Nemzeti ereklyék, emlékhelyek megismertetése. Humoros történetek. Egyszerű szerkezetű ifjúsági regény önálló olvasása.</p> <p>Egy-másfél oldal terjedelmű ismeretterjesztő szövegek (Magyarország tájai, városai; néphagyományok; védett természeti és kulturális értékeink). Egyszerűbb szövegelemző műveletek önálló alkalmazása (a színhely, az események idejének meghatározása; a bekezdések és a szöveg szerkezete közötti összefüggés fölismerése; vázlatkészítés megadott szempontok szerint). A szépirodalmi műben az elbeszélő személyének megállapítása. Összefüggések megértése kérdések segítségével. Művészi eszközök: szóismétlés, fokozás, ellentét, hasonlat; verstani ismétlődések: rím, ritmus, refrén fölismerése.</p> <p>A népköltészetéről és műköltészetéről tanultak összefoglaló rendszerezése. A népköltészet és a műköltészet azonosságai, különbségei. Szépirodalmi és ismeretközlő művek megkülönböztetése.</p>	<p>Ráismerés az elbeszélések, a versek művészi értékeire; mesék ismert motívumaira. A népdal és a vers hangulatának, témájának, szerkezetének, sorvégi és szókezdő rímeinek fölismerése. A szóismétlés funkciós használata. Szimbólumok keresése népdalokból. Összefüggés keresése a szöveg hatása és művészi eszközei között. Azonos műfajú vagy témájú népköltészeti és műköltészeti alkotások összehasonlítása (népmese és műmese). Tájékozottság az olvasott irodalmi mű kapcsolatairól (az olvasott mese változatai).</p> <p>Érzelmek, emberi kapcsolatok fölismerése, értékelése a művekben. Több szempont figyelembevétele a szereplők viselkedésének megítélésében. A szépirodalmi mű által keltett élmények megfogalmazása tanítói segítséggel.</p> <p>A megismert regénnyel kapcsolatos olvasmányélmények megosztása a társakkal; egyéni vélemények ütköztetése; érvelés rövid részletek bemutatásával. A regény témája és rövid eseményvázlata.</p> <p>Nyelvi érdekességek, művészi eszközök gyűjtése a szövegből. A főhős(ök) jellemzése. Néhány adat közlése a mű szerzőjéről.</p> <p>Ismeretközlő szövegekhez kérdések megfogalmazása. A környezetismeretben tanultak kiegészítése önálló olvasással.</p> <p>A szöveg összefüggő elmondása a vázlat memoralizálásának segítségével. Szövegbővítés (az események előzménye vagy folytatása, egy-egy epizód bővebb kifejtése). A szöveg tömörítése.</p>

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Olvasási képesség fejlesztése	
A kifejező olvasás előkészítése beszédtechnikai gyakorlatokkal. A mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazásának gyakorlása. Felolvasáskor a párbeszéd és közbeékelődések elkülönítése. Szövegfeldolgozások önálló (néma) olvasással.	A levegő helyes beosztása a hosszabb vagy összetett mondatok fölolvásakor. Az olvasmányból kiragadott összetett mondat gyakorlása tagmondatokra bontva, majd újraolvasása a szövegből. A néma olvasás gyakorlása olvasástechnikai gyakorlatokkal (azonos szavakból különböző mondatok variálása; egy alapmondat változtatása kifejezéseinek fokozatos cseréjével, a mondatváltozatok jelentésének magyarázata). A szöveg lényegének kikeresése válogató olvasással. (Gyorsolvasási előgyakorlat)
Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)	
<p>Az ígéről, a főnévről tanultak ismételése és bővítése. Az igemódok és jelölésük. A tulajdonnév fajtái: személynév, állatnév, földrajzi név, égitestek neve, márkanév, intézménynév. Címek írása. A melléknév jelentése; szerepe a szövegben. A melléknevek fokozása. A fokozott melléknév helyesírása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű melléknevek. A tulajdonnévből képzett melléknév egyszerű esetei (dunai, szegedi). Szószerkezetek melléknevekkel. A számnév jelentése; tő- és sorszámnév, a határozatlan számnév fokozása. Számok lejegyzése számjegyekkel és betűkkel. Toldalékok kapcsolása számjegyekhez és betűkkel írt számnevekhez. A keltezés helyes írásmódja. Személyes, mutató és kérdő névmás. A névmások szerepe a szövegben. A névszók közé tartozó szófajták.</p> <p>Az eddig tanultak ismételése, rendszerezése: a hangok; a betűrend; a szótag és a toldalékok; az elválasztás, a szavak jelentése. A mondatfajták ismételése, kapcsolatuk az igemódokkal. A nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek összefoglalása.</p>	<p>A tanult szófajok fölismerése szövegben, megnevezésük konkrét példákban. Ellentétes jelentés kifejezése igekötős igékkel. Az igekötős igék egybe- és különírása; elválasztásuk. A jövő idő változatos kifejezése; igekötős igék jövő időben. A múlt idejű igealakok írásának gyakorlása. A kijelentő, a felszólító, a feltételes módú igealakok fölismerése; helyesírásuk gyakorlása. A tanulók környezetében, olvasmányaiban előforduló tulajdonnevek helyes írásmódja. A történelemből ismert személyek nevének pontos rögzítése. A ragos főnevek elválasztása a szótagolás szerint. Mondatalkotások ragos és névutós főnevekkel. Az -i képzős melléknevek helyesírása. Összehasonlításból keletkezett melléknevek alkotása (hófehér, kőkemény). Az így keletkezett összetett szavak elválasztása. A leírások szemléletesebbé tétele melléknevek használatával. Hatásnövelés a melléknevek fokozásával. Mondatalkotások rokon értelmű és ellentétes jelentésű melléknevekkel. A szóismételés kerülése névmások, rokon értelmű igék, melléknevek használatával. Az ly-os szavak körének bővítése, toldalékolásuk. Szószerkezetek alkotása a tanult szófajokból; mondatba helyezésük. Nyelvhelyességi ismeretek gyakorlása: az igemódok tudatos használata a mondatfajtákban. A -t és -szt végű igék használata a kijelentő és a felszólító mondatban. A szóalakok helyesírásának gyakorlása szótagolással és/vagy szóelemzéssel. Az írásmód indoklása a helyesírás alapelveivel.</p>
A tanulási képesség fejlesztése; könyv- és könyvtárhasználat	
Különböző információhordozók a lakóhely gyermekkönyvtárában (folyóirat, hanglemez, hangkazetta, diafilm, videofilm). Ismerkedés folyóiratokkal; ezek jellemzői. A katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információhordozók keresésében. Eligazodás a gyermekeknek készült segédkönyvek (lexikon, szótárak, enciklopédia) szerkezetében; használatuk. A magyar helyesírás szabályai c. segédlet önálló alkalmazása. A szépirodalmi és az ismeretterjesztő művek tartalmának megállapítása: cím, tartalomjegyzék, bevezető, fülszöveg segítségével. Gyűjteményes kötetek (mesék, versek, elbeszélések) megismerése.	<p>A lakóhely gyermekkönyvtárának megismerése. Mesegyűjtemények és gyermekek részére készült verseskötetek keresése a szabadpolcon. Hasonló témájú mesék keresése; megegyező témájú versek fölfedezése a költőknél. A házi olvasmánynak szánt mű kiválasztása több lehetőség közül. Tájékozódás a szabadpolcon az ismeretterjesztő irodalom szakrendjében. Könyvek fölkeresése aktuális témákhoz. A gyermekenciklopédia szerkezetének (tartalomjegyzék, fejezetek, mutató) megismerése. A lexikon és az enciklopédia egybevetése. Közmondások, szólások jelentésének megismerése kézikönyvekből.</p>

Tartalmak	Fejlesztési feladatok
Memoriterek	
Versek, prózai szövegek, szövegrészletek előadása memoriterként; kapcsolattartás a hallgatósággal. Érthető, a magyar nyelv hangzástörvényeinek megfelelő, helyesen tagolt, az előbeszéd tempóját követő szövegmondás. A memoriterek szöveghű, érzelmeket is kifejező előadása. A testbeszéd tudatos használata.	1 népdal, 1 népmese elmondása; népszokás dramatizált előadása társakkal; Petőfi Sándor: Nemzeti dal; Kölcsey Ferenc: Himnusz (2 versszak); 3 vers szabadon választható az alábbi költők művei közül, pl.: Áprily Lajos, Arany János, József Attila, Nagy László, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Utassy József, Weöres Sándor. 5-10 soros prózai szöveg elmondása.

Értékelési szempontok (kimeneti követelmények)

A tanuló képes legyen

- feladatok utasításainak önálló értelmezésére, végrehajtására;
- érthető, helyesen tagolt, a magyar nyelv hangzástörvényeinek megfelelő beszédre a mindennapi kommunikációban, vers- és prózamondás közben. (Elbírálás az egyéni lehetőségek figyelembevételével.)
- a mondanivaló értelmes megfogalmazására szóban, figyelni a beszédpartnerre;
- a memoriterek szöveghű előadására: törekvés az érzelmek kifejezésére, a hallgatósággal való kapcsolattartásra;
- együttműködésre a társakkal dramatikus játékok és hagyományőrző népszokások előadásában;
- előzetes felkészülés után: szöveghű, folyamatos, a tartalmat kifejező felolvasásra az előbeszéd üteméhez közelítő tempóban és szabályos hanglejtéssel;
- olvasmányok tartalmának elmondására néhány összefüggő, értelmes mondattal;
- egy-másfél oldal terjedelmű, az életkornak megfelelő szöveg önálló (néma) olvasására, a szövegértés bizonyítására egyszerű feladatok megoldásával;
- a művek által keltett élmények megfogalmazására tanítói segítséggel;
- legnagyobb költőink, íróink nevének és a tőlük olvasott művek címének, témájának megjegyzésére;
- egyszerű szerkezetű regény önálló olvasására;
- tájékozódásra a szótárakban;
- a könyvek tartalomjegyzékének használatára;
- az ábécérend ismeretére;
- készség szinten megkövetelhető tevékenységekre: a hangok időtartamának jelölése a begyakorolt esetekben; a *j* hang betűjelének helyes megválasztása 30-40 szótagban, jelölése a toldalékokban; a mondat és a tulajdonnevek tanult eseteinek nagybetűs kezdése; a múlt idő jelének helyes használata; az igekötő és az ige leírása, ha az igekötő közvetlenül a hozzá tartozó ige előtt vagy után áll; a melléknév, a számnév fokozott alakjának helyes írásmódja; a kekezés egyszerű alakjának írása; szavak elválasztása (kivéve az összetett szókat és a tulajdonnevek nehezebb eseteit);
- jártasság szinten megkövetelhető tevékenységekre: szavak csoportosítása a tanult szófajok szerint; egyalakú szótövek fölismerése; a tanult szófajok toldalékos alakjainak írása; a hangkapcsolati törvények helyes jelölése szóelemzés segítségével; a mondatfajták megnevezése konkrét esetekben, záró írásjelük helyes megválasztása;
- közös előkészítés után 6-8 összefüggő mondat terjedelmű írásbeli fogalmazás készítésére a megadott témáról: elbeszélés, leírás vagy levél;
- a szövegműfajnak és a témának megfelelő szókincs használatára;
- írásbeli feladatok elvégzésére a kívánt helyesírási és íráshasználati normák megtartásával;
- önellenőrzésre, hibajavításra tanítói utasításra; helyesírási szótár használatára.